

U skladu sa članom 27 stav 2 Statuta Viktimološkog društva Srbije, Upravni odbor je na sednici održanoj 20. aprila 2012. godine usvojio prečišćen tekst Etičkog kodeksa Viktimološkog društva Srbije-VDS.

Prečišćen tekst Etičkog kodeksa Viktimološkog društva Srbije-VDS sadrži osnovni tekst Etičkog kodeksa od 30. avgusta 2010. godine, kao i izmene i dopune Etičkog kodeksa Viktimološkog društva Srbije-VDS koje je Upravni odbor Viktimološkog društva Srbije usvojio na sednici od 20. aprila 2012. godine.

ETIČKI KODEKS VIKTIMOLOŠKOG DRUŠTVA SRBIJE-VDS

Član 1

Etičkim kodeksom Viktimološkog društva Srbije - VDS (u daljem tekstu VDS) uređuju se opšti standardi postupanja zaposlenih, članova, saradnika i volontera VDS, standardi postupanja u naučno-istraživačkom radu, standardi postupanja u okviru Službe VDS info i podrška žrtvama, čuvanje dokumentacije i podataka, način formiranja i nadležnost Etičkog odbora VDS, postupak odobravanja istraživačkih projekata i vršenja nadzora nad njihovom realizacijom, kao i postupak za utvrđivanje i sankcionisanje povreda standarda postavljenih ovim Kodeksom.

Opšti standardi postupanja

Član 2

Svi zaposleni, članovi, saradnici i volonteri VDS dužni su da neguju kolegijalne odnose koji su zasnovani na međusobnom uvažavanju, poštovanju i razumevanju, vodeći računa o interesima i ciljevima zbog kojih je VDS osnovano.

Član 3

U odnosu prema VDS svi zaposleni, članovi, saradnici i volonteri dužni su da čuvaju integritet organizacije i da rade po svom najboljem znanju, savesno, marljivo i posvećeno, uz poštovanje pravila postavljenih Statutom, Etičkim kodeksom i drugim aktima VDS.

Član 4

Ukoliko zaposleni, članovi, saradnici i volonteri VDS prisustvuju naučnim i stručnim skupovima kao predstavnici VDS ili javno prezentuju aktivnosti i rezultate rada VDS, bilo usmeno ili u pisanoj formi, dužni su da se predstave kao zaposleni, članovi, saradnici ili volonteri VDS, da navedu svoju ulogu u VDS, projekat i/ili aktivnost u vezi sa kojima se saopštavaju rezultati, ko finansira projekat i/ili aktivnost ili učine sve to vidljivim na neki drugi primeren način.

O svakom istupanju navedenom u stavu 1 ovog člana zaposleni, članovi, saradnici i volonteri VDS dužni su da obaveste direktora VDS.

Član 5

Svi rezultati proistekli iz rada u VDS ili drugog angažovanja u ime i za račun VDS smatraju se svojinom VDS, a posebno:

1. napisani tekstovi proistekli iz aktivnosti VDS (na primer, izveštaji i analize), i to kako radovi objavljeni u izdanjima VDS, tako i neobjavljeni radovi. Pitanje svojine nad radovima proisteklim iz aktivnosti VDS, koji su objavljeni od strane drugih izdavača, reguliše se sporazumom između VDS i datog izdavača.
2. istraživački instrumenti, protokoli i drugi istraživački materijali VDS;
3. predlozi projekata, izveštaji o realizaciji projekata i drugi projektni materijal VDS;
4. trening-materijali VDS;
5. knjige, informativni i drugi materijali dobijeni po osnovu prisustvovanja skupovima u svojstvu predstavnika VDS;
6. knjige i drugi materijali koji su deo biblioteke VDS.

Svojinom VDS navedenom u stavu 1 ovog člana mogu da raspolazu samo za to ovlašćeni organi Viktimološkog društva Srbije, i to Upravni odbor i direktor VDS, kao i lica koja oni ovlaste.

Rezultati rada VDS iz stava 1 ovog člana mogu se saopštavati, javno objavljivati ili na drugi način koristiti na osnovu prethodnog odobrenja direktora VDS.

Zaposleni, članovi, saradnici i volonteri VDS ne mogu bez prethodno pribavljene saglasnosti ovlašćenih organa VDS koristiti resurse, informacije i kontakt podatke trećih lica do kojih su došli kroz angažovanje u VDS, a za potrebe drugih aktivnosti na kojima su angažovani izvan VDS, ukoliko bi zbog toga moglo da dođe do sukoba interesa.

Član 6

Zaposleni, članovi, saradnici i volonteri VDS dužni su da:

1. unapređuju sopstvena znanja i vlastite kompetencije;
2. obezbeđuju tačnost i preciznost u saopštavanju rezultata rada VDS;
3. razvijaju i podstiču kritičku misao;
4. promovišu ciljeve VDS;
5. budu pravični u korišćenju, proširivanju i prenošenju znanja, posebno onih stečenih tokom rada u VDS;
6. ispoljavaju intelektualno poštenje u naučno-istraživačkom radu i postupaju u skladu sa principima dobre naučne prakse.

Standardi postupanja u naučno-istraživačkom radu

Član 7

Intelektualno poštenje u naučno-istraživačkom radu podrazumeva:

1. Poštovanje najviših profesionalnih standarda.
2. Bezbedno čuvanje primarnih podataka i celokupne projektne dokumentacije.
3. Publikovanje rezultata istraživanja.

4. Uvažavanje naučnog doprinosa saradnika, prethodnika i konkurenata u naučno-istraživačkom radu.
5. Korektan odnos i saradnju svih članova istraživačkog tima.
6. Etičko postupanje u rukovođenju istraživačkim timom, što podrazumeva jednak odnos rukovodioca istraživanja prema svim članovima istraživačkog tima, obezbeđivanje kolegijalne atmosfere i rešavanje konflikata koji mogu da nastanu među članovima tima.
7. Etičko postupanje u mentorskom radu sa mlađim saradnicima na istraživačkim projektima.
8. Etičko postupanje prema ispitanicima.

Svako postupanje suprotno standardima postavljenim u stavu 1 ovog člana smatraće se intelektualnim nepoštenjem i moralno neprihvatljivim ponašanjem.

Član 8

Dobra naučna praksa u naučno-istraživačkom radu podrazumeva:

1. Sprovođenje istraživanja u skladu sa najnovijim naučnim dostignućima, što podrazumeva poznavanje aktuelne literature i primenu adekvatne naučne metodologije.
2. Objavljivanje rezultata istraživanja u naučnim publikacijama i prezentovanje na naučnim skupovima, pri čemu su za objavljivanje radova odgovorni svi autori.
3. Prezentovanje korišćene metodologije i rezultata istraživanja na način koji obezbeđuje njihovu proverljivost.
4. Tačno, precizno i potpuno prezentovanje stručnoj javnosti svih preduzetih koraka u okviru istraživanja (metodoloških, konceptualnih i statističkih), čije je poznavanje neophodno za kritičku procenu istraživanja i proveru dobijenih rezultata.
5. Poštovanje osnovnih etičkih načela u odnosu prema ispitanicima.

Član 9

Osnovna etička načela u odnosu prema ispitanicima obuhvataju:

1. Pribavljanje validne saglasnosti ispitanika.
2. Upoznavanje ispitanika i/ili lica/ustanova sa svim relevantnim informacijama o istraživanju pre nego što daju saglasnost za učestvovanje u istraživanju.
3. Zaštitu privatnosti i podataka o ličnosti ispitanika.
4. Poštovanje odluke ispitanika da u bilo kom trenutku odustane od daljeg učestvovanja u istraživanju.

U slučaju ispitanika mlađih od 18 godina, pored njihovog pristanka za učešće u istraživanju, potrebna je i saglasnost roditelja, odnosno zakonskog zastupnika i to u pisanoj formi. Postupanje prema ispitanicima mlađim od 18 godina biće detaljnije regulisano posebnim aktom, koji će činiti aneks ovog Kodeksa.

Standardi postupanja u okviru Službe VDS info i podrška žrtvama

Član 10

U okviru Službe VDS info i podrška žrtvama (u daljem tekstu Služba) podršku žrtvama pružaju volonteri i saradnici, koji su prethodno prošli obuku za rad sa žrtvama kriminaliteta, koja se organizuje u VDS.

Volonteri i saradnici koji u Službi pružaju podršku žrtvama dužni su da u radu sa žrtvama poštuju sledeće principe:

1. Nediskriminacija, tj. jednak tretman svih žrtava, bez obzira na njihova lična i druga svojstva
2. Poverenje
3. Poštovanje dostojanstva žrtve, njenih prava, potreba i osećanja
4. Poverljivost podataka i drugih informacija koje su dobijene od žrtve
5. Samostalnost (nezavisnost) žrtve pri donošenju odluka
6. Besplatna pomoć i podrška.

O svakoj žrtvi kojoj je pružena podrška vodi se poseban protokol. Podaci koji se unose u protokol poverljivi su i dostupni samo osobama angažovanim u Službi.

Podaci iz protokola mogu se koristiti u naučno-istraživačke ili druge svrhe, ali samo po prethodno dobijenom odobrenju rukovodioca Službe i direktora VDS. U slučaju korišćenja podataka iz protokola u naučno-istraživačke ili druge svrhe, mora se prikriti identitet žrtve. Lični podaci o žrtvi ne mogu se iznositi bez prethodno pribavljene pisane saglasnosti žrtve.

Čuvanje dokumentacije i podataka

Član 11

O svim naučnim istraživanjima vodi se kompletna evidencija (zapisnici, dnevnicu rada, anketni listovi i slično), koja ima dokumentacioni karakter.

Ovi dokumenti se čuvaju najmanje jednu godinu, na određenom mestu u kancelariji VDS.

Dokumentacija koja se odnosi na postupak i podatke prikupljene istraživanjima čuva se najmanje 5 godina, na odgovarajućim medijumima (CD i slično).

Protokoli Službe VDS info i podrška žrtvama čuvaju se najmanje pet godina, na određenom mestu u kancelariji VDS, kao i na odgovarajućim medijumima (hard disk i CD).

Povrede Etičkog kodeksa

Član 12

Povrede Etičkog kodeksa obuhvataju:

1. Neovlašćeno raspolaganje svojinom VDS;
2. Neovlašćeno predstavljanje VDS u zemlji i inostranstvu;

3. Davanje netačnih podataka o sebi ili drugima prilikom konkurisanja na radno mesto u VDS, učlanjenja u VDS, angažovanja u svojstvu saradnika ili volontera, ili u kontaktima sa javnošću;
4. Postupanje na intelektualno nepošten način shodno stavu 2 člana 7 Etičkog kodeksa;
5. Postupanje suprotno osnovnim etičkim načelima u odnosu prema ispitanicima koja su predviđena u članu 9 ovog Kodeksa;
6. Neistinito prikazivanje podataka i izvora (prećutkivanjem relevantnih izvora, dokaza i tekstova, svesnom manipulacijom podacima i izvorima ili izbegavanjem objavljivanja neželjenih rezultata);
7. Neovlašćeno korišćenje dela nekog autora čije je autorsko pravo zaštićeno (plagijat).
8. Zloupotreba ideja i hipoteza drugih autora (piratstvo).
9. Publikovanje istih rezultata više puta, bilo na različitim jezicima ili na istom jeziku u različitim monografijama, časopisima ili drugoj stručnoj literaturi.
7. Nezasluženo autorstvo, tj. dopisivanje imena rukovodilaca timova ili upravljačkih kadrova među autore neke naučne publikacije, ako nisu učestvovali u njenoj izradi.
8. Prijavljivanje pod svojim imenom sadržaja koji predstavljaju intelektualnu svojinu, a rezultat su rada istraživačke grupe, drugih autora i institucija.
9. Neovlašćeno publikovanje ili omogućavanje neovlašćenog pristupa trećim licima naučnom sadržaju koji još uvek nije publikovan.
10. Navođenje koautorstva neke osobe bez njene prethodne saglasnosti.
11. Rad sa žrtvama koje se obrate Službi VDS info i podrška žrtvama suprotno standardima predviđenim članom 10 ovog Etičkog kodeksa.
12. Neprijavljivanje saznanja da je zaposleni, član, saradnik ili volonter VDS povredio pravila Etičkog kodeksa.

Obrazovanje, nadležnost i postupanje Etičkog odbora VDS

Član 12a

Etički odbor je samostalno i nezavisno stručno telo VDS, koje se stara o poštovanju Etičkog kodeksa VDS.

Etički odbor ima 3 (tri) člana.

Članove Etičkog odbora imenuje Upravni odbor VDS na period od četiri godine uz mogućnost jednog reizbora.

Članovi Etičkog odbora imenuju se iz reda uglednih akademskih građana koji se bave oblastima koje ulaze u delokrug rada VDS, kako je to određeno Statutom. Jedan član Etičkog odbora mora da bude osoba koja nije član VDS.

Član 12b

Etički odbor ima sledeće nadležnosti:

1. Zauzima stavove, donosi odluke i daje mišljenje o etičkim pitanjima od značaja za obezbeđenje dobre naučne prakse i očuvanje osnovnih standarda postupanja u naučno-istraživačkom radu koji su definisani ovim Kodeksom;
2. Razmatra naučni i etički aspekt predloženih istraživanja VDS i daje saglasnost za njihovu realizaciju;
3. Vršiti nadzor nad sprovođenjem odobrenih istraživanja;
4. Stara se o sprovođenju standarda predviđenih ovim Kodeksom;
5. Vodi postupak za utvrđivanje povreda Etičkog kodeksa;
6. Daje mišljenje i predlaže mere koje treba preduzeti u slučaju povrede Etičkog kodeksa;
7. Razmatra sva ostala etička pitanja koja se odnose na naučno-istraživački rad, rad Službe za žrtve VDS info i podrška žrtvama i druge aktivnosti VDS.

Član 12c

Etički odbor odluke donosi na sednicama.

Sednice saziva i njima rukovodi predsednik Etičkog odbora, koga biraju članovi Etičkog odbora između sebe.

Dnevni red sednice i dokumentacija se dostavljaju članovima Odbora najkasnije sedam dana pre zakazane sednice. Predsednik Odbora može naknadno na dnevni red dodati tačke ili hitna pitanja ukoliko se pojave.

Etički odbor može da odlučuje ako su prisutni svi članovi Odbora. Odluke se donose većinom glasova.

Članovi Etičkog odbora ne primaju novčanu nadoknadu za učešće u radu Etičkog odbora.

Članovi Etičkog odbora dužni su da se u radu pridržavaju standarda predviđenih ovim Kodeksom, i da sve informacije i dokumentaciju u vezi sa poslovanjem Odbora tretiraju na poverljiv način i ne iznose je trećim licima.

Etički odbor jednom godišnje podnosi izveštaj o svom radu Upravnom odboru VDS.

Postupak odobravanja istraživačkih projekata i vršenja nadzora nad njihovom realizacijom

Član 12d

Postupak odobravanja istraživačkog projekta pokreće se podnošenjem prijave za odobravanje.

Prijava za odobravanje istraživačkog projekta podnosi se Etičkom odboru na odgovarajućem obrascu, nakon odobravanja sredstava za njegovu realizaciju.

Uz prijavu se prilaže i druga potrebna dokumentacija, kao što su: istraživački projekat sa jasno definisanim predmetom, ciljem i metodom; dokumentacija o načinu postupanja sa

ispitanicima, uključujući način regulisanja etičkih pitanja; formular za davanje saglasnosti ispitanika u pisanoj formi za učešće u istraživanju i slično.

Članovi Etičkog odbora razmotriće u sednici celokupnu dokumentaciju i kroz razmenu mišljenja doneti odluku o ispunjenosti etičkih standarda naučno-istraživačkog rada predviđenih ovim Kodeksom, relevantnim domaćim propisima, ratifikovanim međunarodnim dokumentima i evropskim i međunarodnim smernicama i etičkoj prihvatljivosti istraživačkog projekta.

Po potrebi, rukovodilac istraživačkog projekta ili istraživači koji su angažovani na njemu mogu da budu pozvani na sastanak Etičkog odbora ako je potrebno da daju dodatne informacije od značaja za donošenje odluke.

Razmatranje istraživačkog projekta može da ima sledeće ishode:

- a. Istraživački projekat je odobren
- b. Istraživački projekat je uslovno odobren (gde se podnosiocu predloga garantuje odobravanje ako izvrši određene izmene u projektu)
- c. Istraživački projekat je odložen (gde se od podnosioca predloga zahteva da obezbedi dodatne informacije ili napravi određene izmene)
- d. Istraživački projekat nije odobren.

O donetoj odluci predsednik Etičkog odbora obaveštava rukovodioca istraživačkog projekta u pisanoj formi, najkasnije u roku od 5 dana od dana donošenja odluke na sednici Odbora.

U izuzetnim slučajevima, kada je neophodno hitno razmatranje istraživačkog projekta, o čemu odlučuje predsednik Odbora, predsednik Odbora će poslati članovima Odbora celokupnu dokumentaciju putem elektronske pošte i ostaviće im nedelju dana za odgovor. Predsednik Odbora doneće odluku na osnovu komentara članova Odbora, uz obavezu da im se na sledećem sastanku detaljno izlože razlozi za hitnu proceduru, kao i sama odluka.

Član 12e

Etički odbor vrši redovan nadzor nad realizacijom odobrenog istraživačkog projekta u pogledu poštovanja etičkih standarda naučno-istraživačkog rada predviđenih ovim Kodeksom, relevantnim domaćim propisima, ratifikovanim međunarodnim dokumentima i evropskim i međunarodnim smernicama u pogledu poštovanja etičkih principa prilikom realizacije istraživačkih projekata.

Nadzor nad realizacijom istraživačkih projekata vrši se uvidom u redovne izveštaje o realizaciji odborenog istraživačkog projekta, koje Etičkom odboru dostavlja rukovodilac projekta. Izveštaji o realizaciji odobrenog istraživačkog projekta dostavljaju se svakih šest meseci predsedniku Etičkog odbora. Dostavljeni izveštaji se razmatraju na sednici Odbora.

Pored nadzora predviđenog u stavu 2 ovog člana, Etički odbor može i van predviđenog vremena izveštavanja da zahteva od rukovodioca projekta da dostavi izveštaj o realizaciji projekta.

Etički odbor može da traži od rukovodioca odobrenog istraživačkog projekta da ga obavesti o negativnim događajima prilikom realizacije projekta, ranijem završetku istraživanja ili modifikacijama istraživanja.

Ukoliko se prilikom vršenja nadzora nad realizacijom odobrenog istraživačkog projekta utvrdi da se ne poštuju etički standardi naučno-istraživačkog rada predviđeni ovim Kodeksom, relevantnim domaćim propisima, ratifikovanim međunarodnim dokumentima i evropskim i međunarodnim smernicama u pogledu poštovanja etičkih principa prilikom realizacije istraživačkih projekata, Etički odbor može da donese odluku o suspendovanju ili povlačenju odobrenja za realizaciju istraživačkog projekta. Odbor će o ovoj odluci bez odlaganja obavestiti rukovodioca istraživačkog projekta u pisanoj formi.

Postupak utvrđivanja povrede Etičkog kodeksa i izricanje sankcija

Član 13

U slučaju nepoštovanja pravila propisanih ovim aktom sprovodi se postupak utvrđivanja povrede Etičkog kodeksa na način i po postupku utvrđenim ovim aktom.

Član 14

Svaki zaposleni, član, saradnik i volonter VDS dužan je da o svakom saznanju za nepoštovanje pravila propisanih ovim aktom bez odlaganja obavesti direktora VDS i to u pisanoj formi, uz obrazloženje i navođenje dokaza kojima raspolaže.

Po saznanju o postojanju sumnje u vezi sa nepoštovanjem pravila propisanih ovim aktom, direktor VDS bez odlaganja obaveštava Etički odbor, koji pokreće postupak za utvrđivanje postojanja povrede Etičkog kodeksa najkasnije u roku od 15 dana od dana prijema obaveštenja od direktora VDS.

Licu za koje se sumnja da je prekršilo pravila propisana ovim aktom upućuje se obaveštenje o pokrenutom postupku za utvrđivanje povrede Etičkog kodeksa, kao i o činjenicama i dokazima koji ukazuju na postojanje sumnje da je došlo do povrede Etičkog kodeksa.

Lice za koje postoji sumnja da je prekršilo pravila propisana ovim aktom može da se izjasni o tome u roku od dve nedelje od dana prijema obaveštenja iz stava 3 ovog člana.

Identitet lica koje je obavestilo direktora VDS o saznanju o nepoštovanju Etičkog kodeksa ne otkriva se bez njegove izričite saglasnosti licu za koje postoji sumnja da je prekršilo pravila propisana ovim aktom.

Nakon proteka roka iz stava 4 ovog člana, Etički odbor, na sednici koju saziva predsednik Odbora, razmatra slučaj, ispituje osnovanost sumnje, utvrđuje da li su prekršena pravila

propisana ovim aktom i daje svoje mišljenje i predlog za dalje postupanje u konkretnom slučaju.

Svoje mišljenje i predlog za dalje postupanje Etički odbor upućuje Upravnom odboru VDS.

Upravni odbor donosi odluku o preduzimanju konkretnih mera većinom glasova svih članova.

Član 15

Ukoliko je u konkretnom slučaju Etički odbor utvrdio da postoji kršenje pravila propisanih ovim aktom, Upravni odbor donosi odluku o preduzimanju jedne ili više sledećih mera:

1. Javna opomena ili opomena u pisanoj formi.
2. Prekid angažovanja na projektu ili aktivnosti.
3. Isključenje iz VDS.
4. Ako utvrđena povreda istovremeno predstavlja i povredu radne obaveze iz ugovora o radu, preduzimaju se radnopravne sankcije.
5. Ako utvrđena povreda istovremeno predstavlja i krivično delo, podnosi se krivična prijava.
6. Ako utvrđena povreda istovremeno predstavlja i povredu autorskog i drugog prava iz Zakona o autorskom i srodnim pravima ili je povredom naneta šteta, oštećena osoba se poučava o mogućnosti pokretanja odgovarajućeg postupka za zaštitu povređenih prava pred nadležnim sudom.
7. U slučaju nedozvoljenog naučnog ponašanja zbog navođenja pogrešnih podataka ili povrede intelektualne svojine, autor je obavezan da opozove sporni rad, bez obzira na to da li je rad već objavljen ili je u fazi objavljivanja. O preduzetim koracima u pogledu povlačenja spornog rada i konačnom ishodu autor je dužan da obavesti direktora VDS u određenom roku.
8. Ukoliko je utvrđena povreda dobre naučne prakse, o tome se obaveštavaju naučne ustanove, udruženja i druge relevantne institucije, a posebno one koje finansiraju naučne projekte.

Protiv odluke Upravnog odbora može se izjaviti žalba i to u roku od 30 dana od dana prijema odluke. Žalba se izjavljuje Skupštini VDS. Odluka Skupštine, kao drugostepena, konačna je.

Član 16

Zaposleni, članovi, saradnici i volonteri VDS dužni su da se upoznaju sa sadržajem Etičkog kodeksa i da potpišu izjavu o prihvatanju načela dobre prakse i etičkog postupanja, koji su postavljeni ovim aktom.

Prilikom stupanja u radni odnos, učlanjenja u VDS, angažovanja kao saradnika ili volontera, licu će biti data kopija Etičkog kodeksa.

Član 17

Svi izrazi korišćeni u ovom Etičkom kodeksu, koji se odnose na fizička lica, a dati su u muškom rodu, tumače se na način da obuhvataju i osobe ženskog pola (član/članica, saradnik/saradnica, direktor/direktorka, predstavnik/predstavnica i slično).

Član 18

Ovaj Etički kodeks stupa na snagu danom usvajanja od strane Upravnog odbora Viktimološkog društva Srbije.